

Turi būti kokia nors aiški priežastis, kodėl krintančios
snaigės visada yra šešiakampių žvaigždučių formos.
Mat jei būtų atsitiktinumas, kodėl nepasitaiko penkia-
kampių ar septyniakampių?.. Kas iškarpė ledo kristalą
šešiomis šakelėmis?

*Iš Johano Keplerio
„Apie šešiakampę snaigę“*

1610

PIRMOJI
KNYGA

1

PERĖJĘS SALE, jis sustojo prie lango ir užsižiūrėjo į žmogų, kuris, mosuodamas dviem oranžinėmis lazdelėmis, nukreipė lėktuvą prie reikiamų durų. Dangus virš asfalto buvo giedras, negailestingas atogrąžų mėlis, prie kurio jis taip ir nepriprato. Bet horizonte telkėsi kamuolinių debesų sangrūda: *cumulus congestus*, ženklas, jog tenai, tolyje virš jūros, sūkuriuoja atmosfera.

Plonas metalo detektoriaus rėmas laukė turistų eilės. Laukiama jame neapmuitinti romas, rojaus paukščiai celofane, kriauklelių vėriniai. Iš marškinių kišenės jis išsitraukė bloknotėlį ir tušinuką.

Dvidešimt penkis procentus žmogaus smegenų, rašė sau, sudaro vanduo. Mūsų ląstelės tėra maišeliai vandeniui nešioti. Mums mirus, jis išsilieja į žemę ir orą, iš ten patenka į gyvūnų skrandžius arba dar kur nors. Skysto vandens savybės šios: jis išlaiko temperatūrą ilgiau negu oras; kibus, prisitaiko prie daiktų formos ir nuolatos juda. Tai pagrindiniai hidrologijos dėsniai – juos reikia žinoti, jei nori pažinti save.

Jis išėjo pro duris. Lipant trapu, kažkas tartum sugniaužė gerklę. Jis prispaudė prie savęs krepšį ir įsikibo į turėklus. Anapus pakilimo ir nusileidimo tako vienas paskui kitą į nupjautą veją tūpė paukščių, galbūt žvirblinių purplelių, vora. Keleiviai už nugaros nekantravo. Pripuolė stiuardėsė, palydėjo į saloną.

Lėktuvui įsibėgėjant ir kylant jautėsi, lyg žengtų į ryškų ir pavojingą sapną. Prispaudė kaktą prie lango. Po sparnu platėjo vandenynas; horizontas pasviro ir smigo žemyn. Lėktuvui pakrypus, vėl išniro sala, žalia ir netikėta, apjuosta koralinio rifo. Akimirką Sufriero ugnikalnio krateryje suspindo pilkšvai žalias ežero vanduo. Staiga debesys susivėrė ir sala išnyko.

Šalia sėdinti moteris išsiėmė romaną, ėmė skaityti. Lėktuvas kilo į troposferą. Vidinį iliuminatoriaus stiklą iš kitos pusės ėmė traukti šarma. Dangus už lango buvo akinamas ir šaltas. Mirk-sėdamas jis rankove pašluostė akinius. Lėktuvas kilo į saulę.

2

JIS BUVO VARDU Deividas Vinkleris, penkiasdešimt devynerių. Per dvidešimt penkerius metus pirmoji kelionė namo – jei dar galima tai vadinti namais. Kitados buvo tėvas, vyras ir hidrologas. Neaišku, ar tebėra bent kuris jų.

Bilietas buvo iš Kingstono Sent Vinsente į Klivlandą Ohajuje su persėdimu Majamyje. Pro garsiakalbius lubose pirmasis pilotas pranešinėjo skridimo greitį ir aukštį. Orus virš Puerto Riko. Ženkilai, liepiantys užsisėgti saugos diržus, tebedegė.

Vinkleris iš savo krėslo apžvelgė saloną. Keleiviai, daugiausia amerikiečiai, skaitė, miegojo, patyliukais šnekėjosi. Moteris šalia Vinklerio laikė už rankos šviesiaplaukiam vyrui, sėdinčiam prie tako.

Jis užsimerkė, priglaudė galvą prie lango ir pamažu nugrimzdo į snaudulį. Pabudo išmuštas prakaito, kai šalia sėdinti moteris papurtė už peties.

– Jūs sapnavote. Jums drebėjo kojos. Ir rankos. Spaudėte jas prie lango.

– Man viskas gerai.

Žemai po sparnu dunksojo kamuolinių debesų uolos. Marškinių rankogaliu jis nusišluostė veidą.

Dar pasižiūrėjusi į jį, moteris vėl paėmė romaną. Jis pasėdėjo žvelgdamas į debesis. Paskui prislėgtu balsu tarė:

– Bagažo lentyna virš jūsų prastai uždaryta. Prsidėjus oro turbulencijai atsidarys ir krepšys nukris.

Ji pakėlė akis.

– Ką sakote?

– Bagažo lentyna. – Jis parodė akimis į ertmę virš galvų. – Matyt, nesandariai uždaryta.

– Nejaugi?

Ji pasilenkė prie šviesiaplaukio, kažką pasakė, šis pažiūrėjo aukštyn ir paaiškino, kad bagažinė puikiai uždaryta.

– Tikrai?

– Garantuotai.

Moteris atsisuko į Vinklerį.

– Viskas normalu. Dėkui už rūpestį.

Ji vėl palinko prie knygos. Gal po poros minučių lėktuvas pasipurtė ir ilgą sekundę niro žemyn. Bagažinė viršuje barkštelėjo, durelės atsivėrė ir krepšys nukrito ant tako. Jame sutarškėjo dūžtantis stiklas.

Šviesiaplaukis pakėlė krepšį ir pasižiūrėjęs į vidų susikeikė. Lėktuvas išsilygino. Krepšys buvo pintas, papuoštas burlaivio piešiniu. Vyriškis, kraipydamas galvą, pradėjo traukti iš jo suvenyrinius lyg ir martinio buteliukus. Stiuardėsė tupėdama rinko šukeles į maišelį, išimtą iš kėslė kišenės.

Moteris per vidurį spoksojo į Vinklerį delnu užsidengusi burną. Šarma tarp stiklų plėtėsi sulipdama į mažičius, kvadratinio colio ornamentus iš gležnučių plunksnelių – dvimatė ledė stebuklų šalis.

3

JIS TAI VADINO sapnais. Ne pranašiškais ženklais ar nuojautomis, ar išpėjimais. Pavadinęs sapnais galėdavo arčiau- siai prislinkti prie jų esmės – pojūčių, netgi potyrių, aplankan- čių per miegus ir išdylančių pabudus, tačiau ir vėl išnyrančių po kelių minučių, valandų ar dienų.

Praėjo ne vieni metai, kol išmoko atpažinti artėjant tą aki- mirką – iš pasikeitusio kvapo kambaryje (padvelkdavo kedro skiedromis ar dūmais, ar karštu pienu su ryžių koše) arba dyze- linio autobuso dardėjimo gatvėje po jų butu – ir suvokdavo, jog būsimas įvykis: tėvas įsipjaus pirštą į sardinių skardinėlę, ant palangės nutūps kiras – jau būdavo įvykęs praeityje, sapne.

Aišku, sapnuodavo ir įprastus sapnus, kokius sapnuoja visi, paradoksinio miego fazės vaizdo klipus, visus tuos neįmanomus siužetus, kuriuos smegenų žievė rezga apdorodama turimus prisiminimus. Bet kai kada, retai, miegant regimi vaizdai (lietus užlieja stoglatakis; vandentiekio darbininkas pasiūlo pusę savo kalakutienos sumuštinio; iš kišenės nepaaiškinamai prapuola me- talinis pinigas) būdavo kitoniški – ryškesni, tikresni ir išpėjami.

Taip buvo visą gyvenimą. Sapnai pranašaudavo beprotiškus, neįmanomus dalykus: iš lubų išauga stalaktitai; atidaręs duris vonios kambarį randa pilnutėlį tirpstančio ledo. Jie numatydavo ir kasdieniškus epizodus: moteris išmeta iš rankų žurnalą; katė atneša ir padeda prie užpakalinių durų sugautą žvirblį; iš bagažinės virš galvų iškrenta krepšys ir perėjime pažyra daiktai. Sapnų pavidalu šie regėjimai puldavo jį iš pasalų neramiuose miego paribiuose ir pasibaigę beveik visada dingdavo, subyrėdavo į gabalėlius, kurių vėliau jis nepajėgdavo surinkti iš naujo.

Bet keletą kartų gyvenime vizijos pasitaikė baigtinesnės: jų vaizdai buvo reljefiški ir perdėm tikroviški, – pavyzdžiui, pabudęs pasijunti ant šviežiai užšalusio ežero, braškančio po kojomis ledo, – tokie sapnai po nubudimo tvyrodamo ilgai, primindavo apie save dar daug dienų, sakytum neišvengiamybė būtų veržusis tapti praeitimi arba dabartis puolusi ateitį pristigusi kantrybės laukti, kas bus. Čia žodis „sapnas“ labiausiai netiko: tokie sapnai buvo stipresni už sapnavimą, už prisiminimą. Tokie sapnai jau buvo žinojimas.

Jis atsilošė krėse sekdamas akimis po sparnu slenkančias debesų falangas. Prisiminimai plaukė į jį, ryškūs kaip priešais esančios atkaltės audeklo gijos: matė žydros suvirinimo liepsnos lanko atšvaitus lange; matė lietų, srūvantį senutėlio jo kraislerio priekiniu stiklu. Jam septyneri metai, motina nupirko pirmuosius akinius; jis nuskubėjo per butą viską rydamas akimis: šerkšno pūkus šaldiklyje, lietaus purslus ant svetainės lango... Koks stebuklas matyti pasaulio ženklus – mašininės alyvos vairovorykštes, ribuliuojančias balutėse; uodų spiečius, knibždančius viršum Šip Kriko upės; aštriai dantytus debesų pakraštėlius.

4

JIS LĒKTUVE, penkiasdešimt devynerių metų, bet tuo pačiu metu – atminties rievėse – gali būti ir ketvirčiu amžiaus jaunesnis, miegantis lovoje Ohajuje. Name tylu ir vis tamsiau. Šalimais ant antklodės miega žmona, išskėtusi kojas, jos kūnas skleidžia karštį, kaip visada. Mažytė dukrelė anoj pusėj koridoriaus tyli. Vidurnaktis. Kovas, lietus už langų, rytą keltis penktą valandą. Jis klausėsi, kaip caksi ir teškena į stiklus lašai. Akys susimerkė.

Sapno gatvėje verpetais sukosi gilus vanduo. Pro antro aukšto langą – jis stovėjo prispaudęs prie stiklo delnus – kaimyniniai namai atrodė lyg skęstančių laivų vilkstinė: potvynio tėkmė siekė pirmo aukšto langus, ji prarijo tvoras, o jaunų medelių tik viršūnėlės kyšojo.

Kažkur verkė jo duktė. Lova už nugaros buvo tuščia ir tvarkingai paklota – kur pasidėjo žmona? Ant tualetinio stalelio stovėjo dribsnių pakas ir dubenėliai; laiptų viršuje laukė guminų batų pora. Jis bėgo iš kambario į kambarį šaukdamas savo dukterį. Antrame aukšte jos nebuvo niekur, nei lovelėje, nei

vonioje ar dar kur. Užsitraukęs batus nulipo į prieškambarį. Visą pirmą aukštą buvo apsėmęs vanduo, tykus ir šaltas, balintos kavos spalvos. Prieškambaryje siekė virš kelių. Dukters verksmas keistai aidėjo per kambarius, tarsi ji būtų buvusi kiekvienoje kertėje.

– Greise?

Lauke vanduo gurgėjo dar aukščiau, spausdamas sienas. Jis nubrido. Ant lubų siūbavo blyškūs atsispindėjęsios šviesos skutai. Įkandin jo tingiai plūkavo trys žurnalai; į kelį atsimušę išpampęs popierinių rankšluosčių ritinėlis ir nuplaukė sau.

Jis atidarė sandėliuką, ir į virtuvę siūbtelėjusi banga išvartė taburetes. Šaldytuvo link pusiau panirusios nulingavo kelios elektros lemputės, panašios į kaukolytes. Jis stabtelėjo. Verksmo nebegirdėjo.

– Greise?

Iš lauko atsklido motorinės valtys burzgimas. Kiekvienas iškvėpis prieš ištirpdamas ore trumpam pakibdavo priešais. Šviesa geso. Rankos pašiurpo. Jis pakėlė telefono aparatą, – laidas plaukė po apačia, – bet signalų nebuvo. Gerkle pakilo rūgšti tuštuma.

Sunkiai pastūmęs rūsio duris pamatė, kad laiptai apsemti, jų vietoj putoja rudo vandens keturkampis. Supasi kalendoriaus lapelis, kažkoks žmonos daikčiukas, putose lėtai sukasi vis tamšėjanti dryžuota švyturio nuotrauka.

Suėmė panika. Ieškojo kūdikio po staliuku prieškambaryje, už krėslo (jau atitrūkusio nuo grindų); graibė juokingiausiose vietose: sidabrinių stalo įrankių stalčiuje, „Tupperware“ dubenyje. Brido panardinęs rankas, čiuopdamas jomis po vandeniu, pirštais braukdamas per grindis. Vieninteliai garsai buvo kojų pliuškėjimas ir jų sukeltų bangelių tylesnis teškenimas į sienas.

Rado ją trečią kartą brisdamas per gyvenamąjį kambarį. Ji gulėjo šalia apsiblaususio lango, pintame lopšyje ant aukščiau-

sios gėlių stovo lentynos – išplėtusi akis, pridengta antklodėle. Su geltona vilnone kepuryte. Antklodėlė buvo sausa.

– Greise, kas tave čia padėjo? – paklausė imdamas ją iš lošio.

Veidelyje šmėstelėjo kažkoks jausmas, kakta susiraukė. Ir taip pat greitai išraiška nusigiedrijo.

– Gerai, išnešime tave iš čia.

Priglaudęs ją prie krūtinės nubrido prieškambariu ir atplėšė lauko duris.

Iš kiemo užtelėjo vanduo. Gatvė virtusi tiršta upe. Skersai gatvės gulėjo išvirtęs iš Zaksų vejos cukrinis klevas. Plastiko maišeliai, įkliuvę tarp jo šakų, virpinami tėkmės dūzgė plonai ir šiurpiai, lyg spiečiančios bitės. Šviesa niekur nedegė. Ant žemos ąžuolo šakos stengėsi išsilaikyti dvi iki tol nematytos katės. Pro šalių lėtai plaukė storai aplipusi purvu visokia manta: sodo krėslas, pora plastikinių šiukšliadėžių, polistirolo šaldomoji dėžė.

Tako gale laipteliais nubrido į gatvę. Netrukus vanduo pasiekė diržą, ir jis, grumdamasis su srove, abiem rankomis prispaudė Greisę prie peties. Ji tykiai kvėpavo jam į ausį. Paties kvapas kilo garo debesėliais.

Drabužiai permirko, jis ėmė drebėti. Vandens srautas – lėtas, bet nešantis žemes, šakas ir šiaip visokias lūženas, net velėnos gurvolius, – energingai jį stumdė bandydamas atlupti kojas nuo žemės ir nunešti. Gal už šimto jardų, už Stivensonų namo, tarp medžių sumirgo žydra švieselė. Jis grįžtelėjo į savo namus, tamsius ir jau likusius toli.

– Laikykis, Greise.

Ji neverkė. Iš telefono stulpų prieblandoje jis spėjo, kur šali-gatvis, ir pasuko ten.

Pūškavo gatve viena ranka kabindamasis į žibintų stulpus ir medžių kamienus, sakytum lipo milžiniškomis kopėčiomis. Jis

pasiėks žydrąją švieselę ir išsigelbės kartu su Greise. Pabus sausas ir saugus savo lovoje.

Tėkmė šnyptė, užė it kraujas ausyse. Jos skonį jautė dantimis: molį ir dar kažką, lyg rūdis. Kelis kartus vos nepaslydo, bet, spjaudydamasis vandeniu, spausdamas prie savęs kūdikį, spėjo įsitverti pašto dėžutės ant stulpelio. Akiniai aprasojo. Blauzdos ir pėdos nutirpo. Srovė traukė nuo kojų batus.

Švieselė už Stivensonų namo virpčiojo ir mirksėjo, o praplaukusi kliūtis išnirdavo aiškiai. Valtis. Vanduo čia nebuvo toks gilus.

– Gelbėkit! – sušuko jis. – Gelbėkit!

Greisė tylėjo: ryšulėlis, prigludęs prie šlapių marškinių. Kažkur, tarsi tolimame krante, gailiai ūkė sirenos.

Po kelių žingsnių jis suklupo. Vanduo užpylė pečius. Upė stūmė jį, kaip vėjas stumia burę, ir visą gyvenimą, net sapnuodamas, jis prisimins jausmą, kaip apsemia vanduo. Ir nusineša. Greisė iškėlė kuo aukščiau, suspaudęs delnais kojytes. Kojų pirštais bandė užgriebti žemę ir atsispirti. Pro šalį slinko viršutinės namų pusės. Jau pamanė, jog vanduo abu juos nuneš gatve tolyn, pro jų namus, pro skersgatvį, tiesiai į upę. Staiga galva atsitrenkė į telefono stulpą, jis apsisuko vietoje, ir srovė užliejo abudu.

Vakaras numėlo paskutiniu mėliu prieš sutemas. Jis stengėsi laikyti Greisę virš krūtinės, paties galva liko po vandeniu.

Pečius daužė panirę medgaliai, kažkokios nematomos kliūtys. Povandeninė srovė nuplėšė batą. Už kelių šimtų jardų jie pateko į verpetą, pilną putų ir žagarų, bet jam pavyko kojomis suspausti pašto dėžutę, paskutinę šioje gatvėje, ir susilaikyti. Vandens srautas tekėjo tarp medžių gatvės gale ir įsiliejo į patvinsią, neatpažįstamą Šagren upę. Ten jis svyruodamas šiaip taip atsistojo tebelaikydamas Greisę. Diafragmą suspaudė traukuliai, ir jis užsikosėjo.

Šokinėjantis, judantis šviesos spindulys, buvęs ties Stivenso-
nų namais, stebuklingai artinosi.

– Gelbėkit! – sušvokštė jis. – Čionai!

Pašto dėžutė sukiojosi nuo jo svorio. Šviesa artėjo. Irklinė
valtis. Priekyje sėdėjo per kraštą persisvėręs žmogus su žibintu-
vėliu. Jis galėjo išgirsti. Pašto dėžutė sugirgždėjo nuo jo svorio.

– Prašau, – vos išspaudė Vinkleris. – Prašau...

Valtis priplaukė. Į akis plykstelėjo šviesa. Rankos stvėrė už
diržo ir ėmė traukti per planšyrą į valtį.

– Negyva? – išgirdo kažką klausiant. – Ar kvėpuoja?

Vinkleris įtraukė oro. Akinius pametė, bet matė, jog Greisės
burna pražiota. Plaukai šlapi, kepurytės nebėra. Skruostai balti.
Jis negalėjo pajudinti rankų – lyg būtų svetimos.

– Pone, – kažkas kreipėsi, – paleiskit ją, pone.

Gale gerklės kunkuliavo riksmas. Kažkas šaukė jam paleisti
ją, paleisti, paleisti.

Tai buvo sapnas. Ne tikrovė.